

Sygn. akt I UK 441/19

POSTANOWIENIE

Dnia 10 grudnia 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Gonera

w sprawie z odwołania J. J.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Z.
o ustalenie ustawodawstwa właściwego,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 10 grudnia 2020 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonej od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 18 czerwca 2019 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od ubezpieczonej J. J. na rzecz organu rentowego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Z. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z., decyzją z 17 września 2015 r., wydaną na podstawie art. 83 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity: Dz.U. z 2015 r., poz. 121 ze zm.), art. 11 ust. 3 lit. a i art. 13 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady Nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U.UE.L. 2004, Nr 166, s. 1) oraz art. 16 ust. 1 i 2 i art. 14 ust. 5b rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) Nr 987/2009 dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) Nr 883/2004 w sprawie

koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U.U.E.L. 2009, Nr 284, s. 1) stwierdził, że w stosunku do ubezpieczonej J. J. od 1 czerwca 2013 r. ma zastosowanie ustawodawstwo polskie.

W odwołaniu od tej decyzji ubezpieczona domagała się jej uchylenia i stwierdzenia, że właściwe dla niej od 1 czerwca 2013 r. do 31 sierpnia 2014 r. jest ustawodawstwo słowackie, z tytułu zawartej umowy o pracę najemną i wykonywania pracy najemnej na Słowacji, czyli na terytorium innego Państwa Członkowskiego, względnie o zobowiązanie organu rentowego na podstawie art. 467 § 4 k.p.c. do uzupełnienia materiału sprawy i usunięcia braków uniemożliwiających jej rozpoznanie, przez przedłożenie dokumentów świadczących o zrealizowaniu w sposób prawidłowy procedury ustalania ustawodawstwa właściwego.

Sąd Okręgowy w K., wyrokiem z 27 sierpnia 2018 r., oddalił odwołanie ubezpieczonej oraz rozstrzygnął o kosztach zastępstwa procesowego.

Z ustaleń Sądu Okręgowego wynika, że ubezpieczona od 1 czerwca 2006 r. do 7 września 2016 r. prowadziła na terenie Polski pozarolniczą działalność gospodarczą pod firmą „J.” z siedzibą w B., a przedmiotem jej przedsiębiorstwa była „pozostała działalność wspomagająca ubezpieczenia i fundusze emerytalne”. W dniu 1 czerwca 2013 r. ubezpieczona zawarła z G. s.r.o. z siedzibą w Č. w Republice Słowackiej umowę o pracę na czas nieokreślony, na stanowisku promotora usług i produktów świadczonych przez pracodawcę lub jego klientów, w wymiarze 10 godzin miesięcznie, za wynagrodzeniem miesięcznym w kwocie 40 euro. Powyższa umowa określała miejsce pracy odwołującej się na terenie Republiki Słowackiej. W ramach tego stosunku pracy ubezpieczona miała wykonywać zadania i czynności związane z ustalonym rodzajem pracy i przedmiotem działalności pracodawcy. Wynagrodzenie za pracę ubezpieczona miała otrzymać na jej indywidualny rachunek bankowy.

W dniu 6 czerwca 2013 r. słowacka instytucja ubezpieczeń społecznych – S. - przyjęła zgłoszenie J.J. do tamtejszego ubezpieczenia społecznego. Wpisała ją do swojego rejestru i nadała jej indywidualny numer ubezpieczenia. W dniu 9 marca 2015 r. ubezpieczona zwróciła się do polskiego organu rentowego o niezwłoczne ustalenie właściwego dla niej ustawodawstwa słowackiego za okres od 1 czerwca

2013 r. do 31 sierpnia 2014 r. w związku z podjęciem zatrudnienia na terenie Słowacji w spółce G. s.r.o., przy jednoczesnym prowadzeniu działalności gospodarczej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Do wniosku załączyła dokumenty mające świadczyć o wykonywaniu przez nią pracy na Słowacji, a to między innymi poświadczenie pobytu w Hotelu S. w P. od 26 września 2014 r. do 28 września 2014 r. oraz kwartalne raporty wykonania pracy, mające obejmować drugi, trzeci i czwarty kwartał 2013 r. oraz pierwszy, drugi i trzeci kwartał 2014 r.

Pismami z 11 marca 2015 r. oraz z 26 czerwca 2015 r. polski organ rentowy zwrócił się do słowackiej instytucji ubezpieczeń społecznych o wyjaśnienie kwestii podlegania przez odwołującą się słowackiemu ustawodawstwu w zakresie ubezpieczenia społecznego. Pismem z 31 lipca 2015 r. organ rentowy poinformował ubezpieczoną, że postępowanie wyjaśniające przeprowadzone ze słowacką instytucją właściwą ujawniło, że w G. s.r.o. nie dochodziło do realnego wykonywania czynności zarobkowych na terenie Republiki Słowackiej. S. poinformowała organ rentowy, że w stosunku do J.J. wydano nieprawomocną decyzję, z której wynika, że zgodnie z ustawodawstwem słowackim od 1 czerwca 2013 r. nie powstało dla niej obowiązkowe ubezpieczenie chorobowe, obowiązkowe ubezpieczenie emerytalne oraz obowiązkowe ubezpieczenie na wypadek bezrobocia, jako dla pracownika G. s.r.o. S. nie wystawiła J. J. w odniesieniu do G. s.r.o. zaświadczenia na formularzu A1.

Organ rentowy uznał, że zgodnie z art. 11 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, ubezpieczona w okresie od 1 czerwca 2013 r. i nadal w zakresie zabezpieczenia społecznego i ubezpieczenia zdrowotnego podlega ustawodawstwu polskiemu z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej. O ustaleniu polskiego ustawodawstwa organ rentowy poinformował słowacką instytucję do spraw zabezpieczenia społecznego.

W odpowiedzi na stanowisko organu rentowego, J.J. w dniu 20 sierpnia 2015 r. wniosła o wydanie decyzji administracyjnej, określającej ustawodawstwo właściwe w zakresie ubezpieczeń społecznych z uwagi na podjęcie zatrudnienia w innym państwie członkowskim. Zaskarżoną decyzją z dnia 17 września 2015 r. organ rentowy stwierdził, że w stosunku do J. J. jako osoby prowadzącej

pozarolniczą działalność gospodarczą w Polsce od 1 czerwca 2013 r. zastosowanie ma ustawodawstwo polskie.

Sąd Okręgowy ustalił, że od decyzji S. z 18 listopada 2013 r. stwierdzającej, że zgodnie z ustawodawstwem słowackim od 1 czerwca 2013 r. dla J. J. nie powstało obowiązkowe ubezpieczenie chorobowe, obowiązkowe ubezpieczenie emerytalne oraz obowiązkowe ubezpieczenie na wypadek bezrobocia, jako dla pracownika G. s.r.o., zostały wniesione odwołania J. J. i G. s.r.o. do Centrali S. w B.. W chwili rozpoznania sprawy przed Sądem pierwszej instancji postępowanie odwoławcze na Słowacji nie zostało zakończone i nadal nie wydano J. J. zaświadczenia na formularzu A1.

Kierując się tymi ustaleniami Sąd Okręgowy uznał, że zaskarżona decyzja organu rentowego jest poprawna. Sąd pierwszej instancji zauważył, że art. 16 rozporządzenia wykonawczego, który określa procedurę dotyczącą stosowania art. 13 rozporządzenia nr 883/2004, bierze się pod uwagę we wszystkich przypadkach objętych tym artykułem. Przeprowadzone postępowanie dowodowe wykazało, że Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. zachował procedurę informacyjną przez doręczenie właściwej instytucji zagranicznej pisma dotyczącego tymczasowego zastosowania ustawodawstwa polskiego. Dla usunięcia stanu niepewności organ rentowy w pismach z 11 marca 2015 r. oraz z 26 czerwca 2015 r. zwrócił się do słowackiej instytucji ubezpieczeń społecznych o wyjaśnienie kwestii podlegania przez odwołującą się słowackiemu ustawodawstwu w zakresie ubezpieczenia społecznego. Słowacka instytucja poinformowała, że nie wydała wnioskodawcy zaświadczenia A1. W ocenie Sądu Okręgowego, organ rentowy poprawnie przeprowadził procedurę przewidzianą w art. 16 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009. Ustawodawstwo polskie w stosunku do odwołującej się nie tylko nie zostało zakwestionowane przez organ jedynie legitymowany do oceny charakteru zatrudnienia ubezpieczonej na terenie Słowacji, tj. przez S. , ale nadal toczy się postępowanie odwoławcze od decyzji tej instytucji z 18 listopada 2013 r., odmawiającej J. J. objęcia obowiązkowym ubezpieczeniem zdrowotnym, obowiązkowym ubezpieczeniem emerytalnym i obowiązkowym ubezpieczeniem na wypadek bezrobocia jako pracownikowi G.

s.r.o. z siedzibą w Č. . Słowacka instytucja ubezpieczeniowa konsekwentnie odmawia wydania odwołującej się formularza A1.

Sąd pierwszej instancji zaakcentował, że bez znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy było, iż nadal nie uprawomocniła się decyzja słowackiej instytucji ubezpieczeniowej z 18 listopada 2013 r. Jeśli ubezpieczona w postępowaniu odwoławczym toczącym się przed słowacką instytucją właściwą uzyska rozstrzygnięcie obejmujące ją w spornym okresie tamtejszym zabezpieczeniem społecznym, to po ewentualnym uzyskaniu formularza A1 będzie mogła na mocy art. 83a ust. 1 ustawy systemowej wystąpić do polskiego organu rentowego z kolejnym wnioskiem o ustalenie właściwego ustawodawstwa.

Sąd Apelacyjny w (...), wyrokiem z 18 czerwca 2019 r., oddalił apelację J.J. od wyroku Sądu pierwszej instancji.

Sąd Apelacyjny podzielił ustalenia faktyczne i ocenę prawną Sądu pierwszej instancji. Podkreślił, że wniosek o ustalenie ustawodawstwa właściwego oznacza poddanie tej kwestii procedurze przewidzianej w art. 16 rozporządzenia nr 987/2009, której efektem jest wspólne porozumienie państw członkowskich, zapobiegające podwójnemu (lub wielokrotnemu) podleganiu ubezpieczeniu społecznemu albo nieobjęciu ubezpieczeniem w żadnym państwie członkowskim. Skoro – wbrew twierdzeniom apelacji – organ rentowy wyczerpał procedurę koncyliacji z właściwą instytucją ubezpieczeniową innego państwa członkowskiego, to był uprawniony do wydania zaskarżonej decyzji. Dopiero po zaakceptowaniu (również milczącym) przez zagraniczną instytucję ubezpieczeniową decyzji tymczasowej lub przeprowadzeniu wzajemnych uzgodnień w drodze procedury koncyliacji, możliwe było wydanie decyzji ostatecznej (por. wyrok Sądu Najwyższego z 10 maja 2017 r., sygn. akt I UK 456/16, LEX nr 2352167).

Sąd odwoławczy uznał, że wnioskodawczyni nie wykazała, że praca na Słowacji nie była pracą o charakterze marginalnym. Sąd Okręgowy wezwał ubezpieczoną do osobistego stawienia się celem jej przesłuchania w charakterze strony pod rygorem pominięcia dowodu z jej zeznań. Ubezpieczona, prawidłowo wezwana, nie stawiała się na rozprawę 27 sierpnia 2018 r. Skoro ubezpieczona uniemożliwiła poczynienie stosownych ustaleń na podstawie dowodu z jej przesłuchania, w tym na okoliczność marginalnego charakteru pracy, Sąd

Okręgowy prawidłowo dokonał ustaleń na podstawie przedłożonych przez skarżącą dowodów, a te w szczególności umowa o pracę zawarta ze słowackim pracodawcą w dniu 1 czerwca 2013 r. - wbrew stanowisku apelującej - w konfrontacji z ustaleniami słowackiej instytucji ubezpieczeniowej nie przemawiają za zasadnością roszczenia ubezpieczonej.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, nie można zaakceptować sytuacji, w której wykonywanie pracy za granicą w wymiarze 10 godzin w ciągu miesiąca za wynagrodzeniem 40 euro nawet bez odliczenia czasu i kosztów dojazdu, nie stanowiłoby o jej marginalnym charakterze. Istotne dla ustalenia jako właściwego, ustawodawstwa słowackiego byłoby przedstawienie przez skarżącą dokumentu, który potwierdzałby, że wobec ubezpieczonej mają zastosowanie przepisy z zakresu ubezpieczeń-społecznych innego państwa niż państwo wykonywania działalności gospodarczej. Dokumentem tym jest formularz A1, który na podstawie art. 19 ust. 2 rozporządzenia 987/2009 jest wydawany na wniosek pracodawcy lub osoby prowadzącej działalność gospodarczą na własny rachunek przez właściwe jednostki danego państwa. Zgodnie z art. 5 rozporządzenia 987/2009, dokumenty wydane przez instytucje ubezpieczeniowe dla celów stosowania przepisów Tytułu II rozporządzenia 883/2004 są akceptowane przez instytucje pozostałych państw członkowskich tak długo, jak długo nie zostaną wycofane lub uznane za nieważne przez państwo członkowskie, w którym zostały wydane. Apelująca nie wykazała, aby legitymowała się takim dokumentem.

Powoływanie się skarżącej na nadanie numeru ubezpieczenia na Słowacji nie przesądza o podleganiu ubezpieczeniom w państwie świadczenia pracy najemnej, ponieważ poświadczenie rejestracji w systemie ubezpieczenia społecznego innego państwa członkowskiego stanowi tylko dowód zgłoszenia do ubezpieczenia, a nie podlegania ubezpieczeniu.

Przeciwnie do stanowiska skarżącej, trafnie skonstatował Sąd Okręgowy, że nie było rozbieżności między polską i słowacką instytucją właściwą co do podlegania przez ubezpieczoną ustawodawstwu jednego z państw, bowiem instytucja słowacka wprost stwierdziła, że ubezpieczona nie podlegała ustawodawstwu słowackiemu, zaś ZUS stwierdził, że J. J. podlegała i nieprzerwanie podlega ustawodawstwu polskiemu, zatem polski organ

ubezpieczeniowy nie mógł wydać żądanej przez ubezpieczoną decyzji o właściwym dla niej ustawodawstwie słowackim.

Prawidłowości zaskarżonego rozstrzygnięcia nie są w stanie podważyć zarzuty ubezpieczonej, że zostały wniesione przez strony umowy o pracę z 1 czerwca 2013 r. odwołania od decyzji S. z 18 listopada 2013 r. i decyzja ta nadal jest nieprawomocna; że została zignorowana decyzja tego organu z 6 października 2015 r., utrzymująca ważne zgłoszenie skarżącej do ubezpieczeń słowackich, jak i że zawieszeniu uległo postępowanie odwoławcze przed słowacką instytucją ubezpieczeniową do dnia precyzyjnego i pełnego stwierdzenia stanu faktycznego postępowania. Ewentualna, pozytywna dla skarżącej, weryfikacja zaskarżonej decyzji słowackiego organu ubezpieczeniowego w konsekwencji może, po wystąpieniu ubezpieczonej z wnioskiem, być podstawą wydania poświadczenia podlegania ubezpieczeniom społecznym na terenie Słowacji (A1) i dopóki dokument ten nie zostanie cofnięty, ani uznany za nieważny, dopóty będzie respektowany przez polską instytucję ubezpieczeniową oraz sąd ubezpieczeń społecznych.

J. J. wniosła skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...), zaskarżając wyrok w całości. Skargę kasacyjną oparła na podstawach: 1) naruszenia przepisów postępowania, które miało istotny wpływ na wynik sprawy, a mianowicie art. 386 § 4 k.p.c. w związku z art. 477^{14a} k.p.c. oraz 2) naruszenia prawa materialnego: art. 13 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego; art. 5 w związku z art. 16 ust. 2 i 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego oraz art. 16 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego, a także art. 1 ust. 2 lit. c w związku z art. 5 ust. 1, art. 6 i art. 16 rozporządzenia wykonawczego.

Skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) w całości i wydanie orzeczenia co do istoty sprawy przez stwierdzenie, że J. J. od 1 czerwca 2013 r. do 31 sierpnia 2014 r. nie podlegała ustawodawstwu polskiemu w zakresie ubezpieczeń społecznych, ewentualnie uchylenie

zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) w całości i przekazanie sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania wraz z orzeczeniem o kosztach postępowania, w tym kosztach zastępstwa procesowego, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) w całości oraz uchylenie poprzedzającego go wyroku Sądu Okręgowego oraz decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z 17 września 2015 r. i przekazanie sprawy organowi rentowemu do ponownego rozpoznania.

Ponadto, skarżąca wniosła o zasądzenie od organu rentowego zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

W ocenie skarżącej, skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, w związku naruszeniem przepisów postępowania, a także błędną wykładnią i niewłaściwym zastosowaniem przepisów prawa materialnego, co stanowiło jednocześnie rażące naruszenie prawa unijnego. Wbrew dyspozycji art. 13 ust. 3 rozporządzenia podstawowego uznano, że skarżąca podlega ustawodawstwu polskiemu, a nie została dla niej wydana przez właściwą instytucję miejsca wykonywania pracy, S. , prawomocna decyzja o charakterze prejudycjalnym, wyłączająca skarżącą z ubezpieczeń słowackich, a zatem, w dalszym ciągu istnieje w spornym okresie transgraniczny zbieg tytułów do ubezpieczeń z uwagi na ważne zgłoszenie do ubezpieczeń słowackich.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o wydanie postanowienia odmawiającego przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oraz o zasądzenie od skarżącej na rzecz organu rentowego zwrotu kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia w celu jej merytorycznego rozpoznania.

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia. Nie przysługuje od każdego orzeczenia sądu drugiej instancji, które nie satysfakcjonuje strony skarżącej. Wnosi się ją do Sądu Najwyższego od prawomocnego wyroku

poza tokiem instancji. Jej przyjęcie do merytorycznego rozpoznania musi być uzasadnione istotnym interesem publicznym, w szczególności potrzebą dokonania wykładni przepisów, które jeszcze nie doczekały się sądowej interpretacji albo wywołują poważne wątpliwości interpretacyjne, rozstrzygnięciem istotnych zagadnień prawnych, zwłaszcza o charakterze precedensowym, dotychczas nierozważanych przez Sąd Najwyższy, wreszcie wyeliminowaniem orzeczeń oczywiście i rażąco wadliwych. Wniesienie skargi kasacyjnej doznaje istotnych ograniczeń, pozwalających Sądowi Najwyższemu na wstępną selekcję spraw, które będą merytorycznie rozpoznane (tzw. przedsąd). Ustawodawca uznaje za doniosłe zadania Sądu Najwyższego związane przede wszystkim z doskonaleniem wykładni prawa i jego stosowania, ujednolicaniem orzecznictwa, rozwojem jurysprudencji, a w dalszej kolejności zadania polegające na eliminacji w dostępnych granicach orzeczeń niegodnych ochrony ze względu na oczywiste naruszenie prawa lub wydanie ich w warunkach nieważności. Wymagania konstrukcyjne skargi określa art. 398⁴ § 1 i 2 k.p.c., nakładając na skarżącego obowiązek zawarcia w skardze wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania oraz jego uzasadnienia.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Z kolei zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymagania konstrukcyjne tego nadzwyczajnego środka zaskarżenia, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że istnieje przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie powinno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie. Z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego, służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie

będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Zgodnie z ugruntowanym stanowiskiem orzecznictwa, skarga jest oczywiście uzasadniona w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., jeżeli zaskarżone skargą orzeczenie zapadło wskutek oczywistego naruszenia prawa, zaś oczywiste naruszenie prawa powinno być rozumiane jako widoczna od razu, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurydycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494 oraz z 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNAPiUS 2003 nr 18, poz. 437). Oczywiste naruszenie prawa jest możliwe do przyjęcia tylko wówczas, gdy jest ono z góry widoczne dla każdego prawnika, bez potrzeby głębszej analizy prawniczej, gdy jest zupełnie pewne i nie może ulegać żadnej wątpliwości, gdy podniesione zarzuty naruszenia wskazanych przepisów są zasadne *prima facie*, bez dokonywania głębszej analizy tekstu tych przepisów i bez doszukiwania się ich znaczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538).

Powołanie się na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. zobowiązuje zatem do przedstawienia wywodu prawnego zmierzającego do wykazania kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej na pierwszy rzut oka, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, co daje podstawy do uznania skargi za oczywiście uzasadnioną, to jest podlegającą uwzględnieniu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 grudnia 2009 r., II PK 223/09, LEX nr 585777 oraz z 3 lutego 2010 r., II PK 304/09, LEX nr 602695).

W ocenie Sądu Najwyższego wniosek skarżącej o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie daje podstaw do uznania, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Należy mieć na uwadze, że zasadniczy dla rozpoznawanej sprawy problem relacji między postępowaniem krajowym a postępowaniem toczącym się w innym państwie członkowskim co do ustalenia podlegania ubezpieczeniom społecznym został przeanalizowany przez Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów z 9 września 2020 r., III UZP 4/18,

(LEX nr 3048733). Zaskarżony wyrok jest zgodny z wykładnią prawa przyjętą w tej uchwale.

Samo rozstrzygnięcie w toku postępowania przed słowacką instytucją właściwą, uchylające decyzję słowackiego organu ubezpieczeniowego, nie upoważnia do stwierdzenia, że skarżąca podlegała w spornym okresie ubezpieczeniu społecznemu na Słowacji z tytułu wykonywania tam pracy najemnej. Istotne byłoby, gdyby w wyniku uchylecia przedmiotowej decyzji słowackiej instytucji ubezpieczeniowej organ ten zmienił swoje stanowisko i doszłoby do rozbieżności pomiędzy polskim a słowackim organem. Do objęcia skarżącej słowackim ubezpieczeniem społecznym niezbędne byłoby wówczas ponowne wszczęcie procedury concylacyjnej, o której mowa w art. 16 ust. 4 rozporządzenia nr 987/2009. Gdyby miała ona doprowadzić do zmiany wcześniejszego uzgodnienia i objęcia skarżącej ubezpieczeniem słowackim, umożliwiłoby to Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych zmianę stanowiska.

Do chwili obecnej obowiązuje decyzja pierwotnie wydana przez polski organ ubezpieczeniowy i ona podlega ocenie przez sąd polski w konsekwencji jej zaskarżenia. Zastosowanie w takiej sytuacji musiałby przy tym znaleźć art. 6 rozporządzenia wykonawczego. Istotne znaczenie ma art. 6 ust. 4 rozporządzenia wykonawczego, o typowo retroaktywnym charakterze. Otóż, w przypadku gdy zostanie ustalone, że mające zastosowanie ustawodawstwo nie jest ustawodawstwem państwa członkowskiego, do którego zainteresowany został tymczasowo przypisany, lub że instytucja, która tymczasowo przyznała świadczenia, nie jest instytucją właściwą, uważa się, że instytucja, którą uznano za właściwą, jest instytucją właściwą z mocą wsteczną, tak jak gdyby rozbieżność opinii nie miała miejsca, najpóźniej od dnia tymczasowego przypisania lub od pierwszego tymczasowego przypisania danych świadczeń. Z przepisu tego wynika zatem obowiązek zweryfikowania ustalenia tymczasowego ustawodawstwa z mocą wsteczną, tak jak gdyby rozbieżność w ogóle nie miała miejsca.

Oznacza to, że jeżeli w okolicznościach analizowanej sprawy okazałoby się, że w wyniku uchylecia decyzji instytucji słowackiej miałoby dojść do rozbieżności między tą instytucją a instytucją polską, która doprowadziłaby do zmiany wcześniejszego stanowiska, i miałoby się okazać, że właściwe jest ustawodawstwo

słowackie, to wówczas należałoby ponownie ustalić takie ustawodawstwo na podstawie art. 16 ust. 4 w związku z art. 6 ust. 3 rozporządzenia wykonawczego (i to ze skutkiem wstecznym).

Odnosząc przedstawione rozważania do twierdzenia skarżącej o oczywistej zasadności skargi, należy przyjąć, że ustalenie ustawodawstwa właściwego w trybie art. 16 rozporządzenia wykonawczego nie wymaga, aby stanowisko organów państw członkowskich przyjęło formę ostatecznego orzeczenia (ostatecznej decyzji). „Wspólne porozumienie”, o którym mowa w art. 16 ust. 4 rozporządzenia wykonawczego, może polegać na poinformowaniu przez instytucję właściwą miejsca świadczenia pracy najemnej o swoim stanowisku odnośnie do nieistnienia ważnego tytułu do ubezpieczenia społecznego na terytorium jej państwa albo na wydaniu przez instytucję właściwą miejsca zamieszkania decyzji w indywidualnej sprawie (o charakterze tymczasowym – w trybie art. 16 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego) o stosowaniu ustawodawstwa krajowego i zaakceptowaniu tej decyzji przez instytucję właściwą miejsca świadczenia pracy przez niewniesienie zastrzeżeń – art. 16 ust. 3 *in fine* rozporządzenia wykonawczego (por.m.in. wyrok Sądu Najwyższego z 10 maja 2017 r., I UK 456/16, LEX nr 2352167 oraz powołane wcześniej postanowienie Sądu Najwyższego z 27 września 2016 r., I UZ 14/16, LEX nr 2153430).

W stanie faktycznym rozpoznawanej sprawy nie ma wątpliwości co do tego, że polski organ rentowy zrealizował niezbędną procedurę konsultacyjną, uzyskując jednoznaczne stanowisko organu słowackiego. Na tej podstawie wydał decyzję o właściwym dla odwołującej się prawie polskim. Zmiana stanowiska organu słowackiego, wywołująca rozbieżność między organem polskim a organem słowackim, może być podstawą do ponownego ustalenia ustawodawstwa właściwego. Nie ma zaś znaczenia dla oceny prawidłowości decyzji wydanej w 2015 r.

Należy mieć na uwadze, że procedura określona w art. 16 rozporządzenia wykonawczego byłaby naruszona tylko wówczas, gdyby organ rentowy, nie dysponując stanowiskiem instytucji ubezpieczeniowej właściwej dla miejsca wykonywania pracy najemnej, dokonał samodzielnej oceny stosunku prawnego stanowiącego tytuł ubezpieczenia społecznego w innym państwie członkowskim

wobec osoby wnoszącej o ustalenie właściwego ustawodawstwa, co w tej sprawie nie miało miejsca. To słowacka instytucja ubezpieczeniowa rozstrzyga o ważności tytułu ubezpieczenia społecznego na Słowacji, o czym powinna poinformować polski organ rentowy, który tak podjętą decyzję słowackiej instytucji ubezpieczeniowej akceptuje, przyjmując, że skarżący podlega wyłącznie ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej w Polsce (por. wyroki Sądu Najwyższego z 11 września 2014 r., II UK 587/13, OSNP 2016 nr 1, poz. 13; z 6 czerwca 2013 r., OSNP 2014 nr 3, poz. 47; z 21 stycznia 2016 r., III UK 61/15, LEX nr 1977828 oraz uchwałę Sądu Najwyższego z 18 marca 2010 r., II UZP 2/10, OSNP 2010 nr 17-18, poz. 216). Na etapie konsultacji poprzedzającej wydanie decyzji z 17 września 2015 r. nie doszło więc do rozbieżności między instytucją ubezpieczeniową słowacką a instytucją polską.

Mając na uwadze przedstawione argumenty, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., a o kosztach postępowania kasacyjnego na podstawie art. 98 § 1 i 2 k.p.c.